

Institutionen för pedagogik och didaktik

Studiehandledning

Genus i vård/hälsa/lärande 7,5 hp

Vårterminen 2019

Helfart

Institutionen för pedagogik och didaktik

Stockholms universitet
Institutionen för pedagogik
och didaktik
106 91 Stockholm

Besöksadress:
Frescativägen 54
www.edu.su.se

Telefon: 08-16 20 00 (vxl)

Inledning

Vad som är kvinnligt och manligt är något som vi har lärt oss. Det är definitivt inte hugget i sten och oföränderligt. Det som beskrivs som kvinnligt respektive manligt är ofta varandras motsatser. Det finns stora skillnader mellan olika kulturer och mellan olika tidsepoker vad som klassas som kvinnligt respektive manligt. Under 1700-talet skulle män i överklassen helst ha långt lockigt hår, välvårdade naglar och vara måna om sin klädsel. Det var också helt i sin ordning att män grät offentligt. Inte mycket av detta finns med i 2000-talets definitioner av manlighet. Historien visar också att vad som var en "kvinnlig" syssla i en tid, ansetts som "manlig" i en annan. Exempelvis kan vi se hur läraryrket under väldigt lång tid var förbehållet männen, idag är majoriteten av lärarna på grundskolan kvinnor.

Ordet genus härstammar från det engelska ordet gender som betyder kön. Genusbegreppet introducerades av antropologer för att skilja mellan mäns och kvinnors natur och kultur, dvs. mellan biologi och social konstruktion. Begreppet syftade till att ta bort tankesättet om anatomins betydelse och istället verka för att uppmärksamma den socialt konstruerade kulturen där män och kvinnor förväntas vara och agera på ett visst sätt utifrån kön. Begreppet genus är med andra ord nära förbundet med teorier om konstruktion av kön. Genusvetenskap kan i sin tur förstås som en samlingsbeteckning på en rad olika könsteoretiska inriktningar som har det gemensamt att de studerar den sociala och kulturella konstruktionen av kön.

Att studera genus som ämne är att sätta strålkastarljuset på hur kön finns närvarande i oss och kring oss och vilken betydelse detta har för våra levnadsvillkor. Att intressera sig för genus handlar därför om att bli medveten om och intressera sig för hur det går till när "skillnader" mellan kvinnor och män befästs eller förändras. Vad är det för mekanismer som ligger bakom att män generellt på en samhälls nivå får högre lön än kvinnor och vad är det som gör att exempelvis sjuksköterskeyrket än idag ses som ett kvinnligt yrke?

I den här kursen ges en introduktion av vad begreppet genus står för. Vi kommer också att fördjupa oss i och diskutera hur genus formas inom vård/hälsa och undervisningssituationer.

Kursinformation

Kursansvarig lärare är Ingrid Andersson som nås enklast via e-post: ingrid.andersson@edu.su.se. Kursadministratör är Ian Henshaw: ian.henshaw@edu.su.se.

Kursen genomförs som distansstudier. Distansformen på kursen betyder att undervisningen är koncentrerad och förlagd till två sammankomster. Det går också att läsa kursen helt på distans. Vid sammankomsterna behandlas kursens centrala teman genom föreläsningar och diskussioner. Mellan sammankomsterna sker självstudier med inläsning av kurslitteratur samt arbete kring kursens examinationsuppgifter. Mondo ska fungera som ett "virtuellt klassrum" och är ett slutet klassrum för studenter som har tillhörighet till denna kurs.

Förväntade studieresultat

Efter genomgången kurs förväntas studenten ha förmåga att

- Beskriva och förklara grundläggande genusvetenskapliga perspektiv
- Reflektera över genus betydelse i vård/hälsa och lärandesituationer

- Analysera hur genus som samhällelig maktstruktur vidmakthålls och utmanas i vård/hälsa och lärandesituationer

Examination

Kursen examineras och betygsätts genom skriftliga individuella inlämningsuppgifter. För ett godkänt betyg krävs också att alla kursens arbetsuppgifter är genomförda.

Kursöversikt och schema

DAG	DATUM	TID	SAL	
Måndag	6/5	9-12	2411	Seminarium: introduktion av kursen. Föreläsning: genomgång av centrala begrepp.
Fredag	17/5	13-16	2411	Seminarium: uppföljning av läst litteratur. Diskussion: genomgång av examinationsuppgifter.

Arbetsuppgifter

Uppgift 1

Individuell skrivuppgift

Den första uppgiften består i att ni ska skriva ungefär en A4-sida där ni reflekterar kring begreppet genus utifrån egna erfarenheter och/eller tankar. Denna första uppgift behöver således inte vara grundad i kurslitteratur. Skicka texten till ingrid.andersson@edu.su.se någon gång **under vecka 19**. Uppgiften är obligatorisk.

Uppgift 2

Redovisning av obligatorisk bok

Inför det andra tillfället ska du läsa Ambjörnsson (2009), Lenz Taguchi (2014) eller Hirdman (2001). Vid det andra seminarietillfället kommer ni att i tvärgrupper eller helklass redogöra för vad ni anser vara centrala tankegångar i den bok ni läst och diskutera era uppfattningar med varandra. (Att ni inriktar er på en bok inför seminariet betyder inte att de andra inte ska läsas inför examinationsuppgifterna).

När du läser Ambjörnsson, Lenz Taguchi eller Hirdman kan det underlätta om du utgår från följande styrfrågor:

- Vilka är de centrala tankegångarna i texten?
- Vilka är de centrala begreppen och hur beskrivs dessa?

- Bedöm texten: vilka är dess poänger och varför?
- Vad har texten tillfört mitt eget tänkande? Vad säger texten just mig?

Uppgift 3

Diskussionsfrågor/reflektioner

Inför det andra kurstillfället ska du också ha läst del två (Diversity Work) i Ahmed *Living a feminist life* (2017) (boken finns som e-bok).

Skriv ner två frågor/reflektioner som du har/gör vid läsningen och ta med dig till seminariet.

Uppgifter heldistansstudenter

Om du läser kursen helt på distans eller inte deltar vid seminarium 2 så ska uppgifterna 2-3 ovan göras skriftligt istället för muntligt. Skriv ca 1 sidas redogörelse av boken. Skriv ca 1 sida utifrån Ahmed. Här ska du också utveckla reflektioner i anslutning till dina frågor. Maila din text till ingrid.andersson@edu.su.se senast **17/5**.

Examinationsuppgifter

Examinationsuppgift 1

Uppgiften syftar till att du ska uppnå det första lärandemålet ”beskriva och förklara grundläggande genusvetenskapliga perspektiv”.

Du ska skriva en text på ca 3 sidor där du beskriver och reflekterar över ett antal genusvetenskapliga begrepp och perspektiv. Vilka begrepp och perspektiv du ska reflektera över **läggs ut på Mondo på anslagstavlan 17/5**.

Ladda upp din text under Uppgifter/Examinationsuppgift 1 på **Mondo senast den 24/5**. Här är det viktigt att du refererar tydligt till kurslitteraturen med efternamn, årtal och sidhänvisning. Sidhänvisning krävs även om det inte är direktcitat. För att bli godkänd måste du referera till Hill Collins & Bilge, Lenz Taguchi, Ahmed, Hirdman och Ambjörnsson. Försök att koppla flera författare till ett begrepp/perspektiv.

Examinationsuppgift 2

Uppgiften syftar till att du ska uppnå lärandemålen ”reflektera över genus betydelse i vård/hälsa och lärandesituationer” samt ”analysera hur genus som samhällelig maktstruktur vidmakthålls och utmanas i vård/hälsa och lärandesituationer”.

Uppgiften är ganska fri till formen och innebär att du ska göra en analys av en egen upplevd situation eller en uppställd frågeställning utifrån ett genusperspektiv. Exempelvis kan du beskriva en situation du själv upplevt där genus haft betydelse och sedan analysera hur just denna situation kan förstås utifrån ett genusperspektiv. Du kan i din analys också välja att utgå från en frågeställning som berör genus som exempelvis ”Vilken betydelse har genus i skolan/sjukvården?”. Exempel på analytiska frågor som kan ställas i många olika sammanhang är: ”Hur görs kön – traditionellt/icke traditionellt på olika platser/ i olika situationer/ i ert yrke?” ”Finns normer som går att identifiera? Hur ser dessa normer ut i förhållande till traditionell

maskulinitet/ femininitet?”. Du får gärna ta upp andra kategoriseringar som du anser spelar roll för din frågeställning, t ex klass, etnicitet och sexualitet (se t ex Ambjörnsson som väver samman flera kategorier i sina analyser). Det är också viktigt att du för resonemang om hur genus som samhällelig maktstruktur reproduceras och fortlever, men också hur strukturer/diskurser utmanas.

Inledningsvis ska du ange ett tydligt syfte med texten, dvs. vilken/vilka frågor du ska resonera om i texten. Förutom den valda forskningsartikeln måste du referera till Ambjörnsson, Lenz Taguchi, Hirdman och Ahmed samt en av böckerna på den valbara listan, men du får givetvis använda dig av fler referenser.

Texten bör vara ca 4-5 sidor lång med enkelt radavstånd, teckensnitt Times New Roman, teckenstorlek 12. Sidhänvisning krävs även om det inte är direktcitat. Ladda upp din text under Uppgifter/Examinationsuppgift 2 **på Mondo senast den 7/6.**

Vid bedömningen av hela kursen väger examinationsuppgift 2 tyngst.

Plagiat

Det är givetvis tillåtet att citera andra källor, men såväl direkta citat som indirekta referat måste alltid vara försedda med korrekta och fullständiga referensuppgifter. Att kopiera eller skriva av ett kortare eller längre avsnitt och ange sig själv som författare till texten är förbjudet. Det betraktas som plagiat. Man får inte heller kopiera sina egna texter som man fått godkända i andra kurser, sk. självplagiat. Ett exempel på plagiat är att ordagrant eller nästan ordagrant skriva av en text (detta innefattar även delar av en text och enstaka meningar) och inte ange varifrån detta kommer. Plagiat kan även anses vara fallet om du använder andras text så att du får den att framstå som din egen. Andras text kan exempelvis utgöras av kurslitteratur och/eller texter du funnit på nätet eller en studiekamrats hemtentamen. Plagiat betraktas som ett grundläggande brott, inte enbart mot en etablerad forskningsetisk kod, utan även mot ett allmänt förhållningssätt vad gäller egna och andras texter. Plagiat är otillåtet fusk och blir alltid föremål för ett disciplinärende, som kan leda till avstängning. Vid SU kontrolleras texterna mot en databas.

Fusk

Som student vid Stockholms universitet ansvarar du för din egen utbildning. Som en del i ditt ansvar ingår att känna till de regler som finns för studier, examination och för att vistas i lokaler och utnyttja resurser. Enligt de regler som gäller för universitetet får disciplinära åtgärder bland annat

vidtas	mot	student	som:
--------	-----	---------	------

- med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas,
- stör eller hindrar undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen.

Disciplinärenden behandlas i Stockholms universitets disciplinnämnd. Påföljden kan bli varning eller avstängning för en tid av 1-6 månader. Information om Stockholms universitets regler för examination och disciplinärenden finns på Stockholms universitets webbsida www.su.se/regelboken. Lärare är skyldig att anmäla grundad misstanke om fusk till rektor och disciplinnämnden.

Betygskriterier

A

Lärandemålen uppfylls utmärkt i alla delar. Studenten visar mycket väl utvecklad kunskap om kursens innehåll. Studenten visar kvalificerad förmåga att i beskrivningar, analyser och resonemang behandla kursens olika innehåll på ett mycket självständigt, nyanserat och reflekterande sätt. Skriftliga uppgifter har en utmärkt disposition med genomtänkt och logisk uppbyggnad, röd tråd och tydliga rubriker samt mycket bra referens- och språkhantering.

B

Lärandemålen uppfylls mycket väl i alla delar. Studenten visar mycket goda kunskaper samt mycket god förmåga att i beskrivningar, analyser och resonemang behandla kursens olika innehåll på ett självständigt och reflekterande sätt. Skriftliga uppgifter har en mycket god disposition med genomtänkt och logisk uppbyggnad, röd tråd och tydliga rubriker samt god referens- och språkhantering.

C

Lärandemålen uppfylls väl. Studenten visar god kunskap och förståelse samt god förmåga att i beskrivningar, analyser och resonemang behandla kursens olika innehåll med viss självständighet. Skriftliga uppgifter har en god disposition med genomtänkt och logisk uppbyggnad, röd tråd och tydliga rubriker samt god referens- och språkhantering.

D

Lärandemålen uppfylls tillfredsställande. Studenten visar tillfredsställande kunskap och förståelse på en grundläggande nivå i förmågan att i beskrivningar och resonemang behandla kursens innehåll. Skriftliga uppgifter har en tillfredsställande disposition med överlag genomtänkt och logisk uppbyggnad, röd tråd samt tillfredsställande referens- och språkhantering utan betydande tillkortakommanden.

E

Lärandemålen uppfylls basalt. Studenten visar kunskaper och förståelse på en acceptabel nivå men med begränsad grad av självständighet och förmåga att i beskrivningar, analyser och resonemang behandla kursens olika innehåll. Skriftliga uppgifter har en disposition med ansats till genomtänkt och logisk uppbyggnad, röd tråd utan betydande brister samt delvis inkorrekt referens- och språkhantering.

Fx

Texten behöver kompletteras på ett mindre omfattande sätt. Tänkbara brister kan vara något/några av följande: Studenten knyter inte an till kurslitteraturen tillräckligt frekvent eller använder inte den obligatoriska litteraturen. Referenser saknas stundtals eller är felaktiga. Någon del av texten är oklar och behöver utvecklas.

F

Texten behöver skrivas om på ett mer omfattande sätt. Tänkbara brister kan vara något/några av följande: Instruktionerna för uppgiften har inte följts. Kurslitteratur saknas eller används på ett begränsat sätt. Brister syns i förståelse av litteratur. Språkanvändning och/eller disposition gör texten svår att förstå. Referenser saknas i stor utsträckning.

Kursvärdering

Kursen utvärderas genom en digital enkät som blir tillgänglig vid kursens slut. Länk till kursvärderingen läggs antingen ut på Mondo eller skickas på mejl till samtliga registrerade studenter.

Kurslitteratur

Obligatorisk litteratur:

Ahmed, Sara (2017). *Living a feminist life*. Durham: Duke University Press (Finns som e-bok, del 2)

Ambjörnsson, Fanny (2010). *I en klass för sig: genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. [Ny utg.] Stockholm: Ordfront (Tidigare upplaga går också fint)

Collins, Patricia Hill & Bilge, Sirma (2016). *Intersectionality [Elektronisk resurs]*. Cambridge: Polity (Kapitel 1)

Gunnarsson, Karin (2015). *Med önskan om kontroll [Elektronisk resurs] : figurationer av hälsa i skolors hälsofrämjande arbete*. Diss. Stockholm : Stockholms universitet, 2015
Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-116008> (Kap 1 och 3)

Lenz Taguchi, Hillevi (2014). *In på bara benet. En introduktion till feministisk poststrukturalism och subjektivitetsteori*. Malmö: Gleerups. (Det går också att läsa upplagan från 2004)

Valbar litteratur utifrån eget ämnesområde (välj minst 1 bok):

Danielsson, Ulla. (2010). *Träffad av blixten eller långsam kvävning. Genuskodade uttryck för depression i en primärvårdskontext*. Avhandling. Umeå universitet. (Finns som e-bok)

Bromseth, Jane & Darj, Frida (red.) (2010). *Normkritisk pedagogik – makt, lärande och strategier för förändring*. Lund: Studentlitteratur

Eidevald, Christian. (2009). *Det finns inga tjejbestämmare. Att förstå kön som position i förskolans vardagsrutiner och lek*. Avhandling. Högskolan i Jönköping. (Finns som e-bok)

Szebehely, Marta & Evy Gunnarsson (2009). *Genus i omsorgens vardag*. Stockholm: Gothia

Strömberg, Helén & Eriksson, Henrik (2006). *Genusperspektiv på vård och omvårdnad*. Lund: Studentlitteratur

Wijma, Barbro, Smirthwaite, Goldina och Swahnberg, Katarina (red). (2010). *Genus och kön inom medicin- och vårdutbildningar*. Lund: Studentlitteratur